

ԲՈՒԺԱ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Առօղջ պաշտպան գիտական ու լավագության համար

P. SUPP

Թիր 24

ՅՈՒ ՆԻ Ա 1928

ՇԱՀԱՄԱՐ ԴԱՐՄ ՄԷ

Հետաքրքիր էք զիանալու թէ ո՞րն է այդ շահաւոր գործը, ու բազմին ու շահը միշտ հետաքրքրական են Բայց երբ բանմ թէ առողջապահութիւնն ու կանխարգել բժշկութիւնը շահարեր գործեր են, քմծիծաղ մը կամ գէմքի ծամածութիւն մը պիտի ունենաք և յառաջար երեւոյթ մը պիտի առնեք:

Եւ սակայն օդին մէջ խօսքեր չպիտի բնեմ. այլ վաճառականի մը պէս, հաշիւ պիտի ներկայացնեմ. Մատիկ ըրէք:

Ամերիկայի մէջ կեանքի ապահովագրական հոկայ բնկերութիւն մը կայ, The Metropolitan Life Insurance Co, որ 18 միլիոն ապահովագրեալ ունի:

1911ին, Ամերիկայի մէջ, մէկ տարուան ընթացքին, 1,000 հոգիի վրայ՝ 10,1 հոգի կը մեռնէին: Վերոյիշեալ ապահովագրական բնկերութիւնը հասաւածեց որ իր ապահովագրեալներուն 1000ին՝ 12,5ը կը մեռնէին, սրովհեանեւ, մնէ մասամբ գործաւոր ըլլալով, ենթակայ էին արկածի՝ իրենց գործին բնուածով և բազմաթիւ վարակիչ հեւանդութիւններու՝ իրենց ազիտութեան հետեւանքով: Այնպէս որ ընկերութեան 18 միլիոն ապահովագրեալներէն աարեկան մօտ 220 հազար հոգի կը մեռնէին, մինչ ոչ ապահովագրեալ նոյն թիւով մոլովուրգէն կլոր հաշուով միայն 185,000 հոգի կը մեռնէին Ամերիկան ընկերութիւնը մօտ 35,000 մահ աւելի կ'ունենար, կը սախազուէր ժամա-

նակէն առաջ վճարելու անոնց ապահովագրուած գումարները, հետեւարար գրամական կարեւոր շահ մը՝ միլիոնաւոր տուարներ կը կորսնցնէր:

Ապահովագրական ընկերութիւնները, ոչ թէ մարդասիրական նպատակով, այլ գրամ շահեւու համար կազմուած են: Ռւստի Մէմբրո-բոլիթըն կայֆը որոշեց վերոյիշեալ միլիոնաւոր տուարները. չկոր-սընցնել: Ան խորհեցաւ որ եթէ իր ապահովագրեալներուն առողջապահական գաստիարակութիւն տար, եթէ զանոնք բժշկական պար-բերական քննութիւններէ անցընէր, եթէ կանխազգուշական միջոց-ներով պայքարէր շատ մը վարակիչ և մահացու հիւանդութիւններու գէմ (թոքախոտ, ժանտատինդ). կեղծմաշկ, քաղցկեղ, եւայլն) կրնար մահերու թիւը զգալապէս նուազեցնել ու անոնց փուխմները շահիւ:

Ինչպէս որ խորհեցաւ, այնպէս ալ ըրաւ:

Ընկերութիւնը, նախ, իր 21,000 ապահովագրական գործակալ-ները՝ առողջապահական գործիչներ գարձուց: Յետոյ, 4,000 քաղաք-ներու մէջ պայմանագրութիւն կնքեց այցելու-հիւանդապահուհինե-րու հետ, որոնց պաշտօնն է, հիւանդ խնամենէ աւելի, առները այ-ցելել, առողջապահութիւն սորվեցնել, կանխազգուշական միջոցներ ձեռք առնել, եւայլն: Որոշ համաձայնութեան եկաւ քաղաքային ա-ռողջապահական պաշտօնատուններուն, քննիչներուն և ուսուցիչնե-րուն հետ և լայն միջոցներ տրամադրեց անոնց, որպէսզի թերթերով, թուուցիկներով, գիրքերով, շարժանկարով, դասախոսութիւններով հետապնդեն ապահովագրեալներուն առողջապահական գաստիարա-կութիւնը: Միւս կողմէ համաձայնեցաւ կեանքի Երկարեցման շաս-տատութեան հետ, որուն մասին ուրիշ առթիւ բացատրութիւններ պիտի տամ, կանոնաւորաբար պարբերական բժշկական քննութեան ենթարկելու համար ապահովագրեալները: Եւ վերջապէս ոչինչ խնայեց պայքարէրու համար վարակիչ հիւանդութիւններուն գէմ:

Այս բոլորին հա բար ընդերութիւնը ծախսեց, 1909-1926ին, հըս-կայ գումար մը՝ 26,834,615 տոլար: Ամերիկացիները միայն կրնային համարձակիլ այդպահ գրամ ծախսել առողջապահութեամբ գրամ շա-հելու համար:

Ի՞նչ արդիւնք ստացաւ:

* * *

Նախ մահացութիւնը գգալի չափով պականցաւ և 1923ին հա-ւսուրեցաւ ընդհանուր մահացութեան, որ էր 8,6% (հազար հոգիի վրայ): Պէտք է ըսել որ պետութիւնն ալ, այդ ժամանակամիջոցին, առող-ջապահական և կանխազգուշական լուրջ միջոցներ հետապնդած ու ընդհանուր մահացութիւնը 10,1% իջեցուցած էր 8,6%: Իսկ 1926ին՝

ապահովագրեալներու մէջ մաներու թիւը ոչ ապահովագրեալներու մաներու թիւն պակաս էր (1000ին՝ 8), ինչ որ բացառիկ արդիւնք մըն էր:

Եթէ մասնաւոր հիւանդութիւններ նկատի առնենք, թոքախտէ մանողներուն թիւը, 1911ի թիւին հետ բազգատելով, 55,8 առ հարիւր, մասնաւունդինը՝ 81,6 առ հարիւր և մանուկներու վարակիչ հիւանդութիւններով (կեղծմաշկ, կարճրախտ, եւայլն) մաներու թիւը 56,2 առ հարիւր պակասէ էր 1925ին:

Եսկանը այն է որ պիտութիւնը, առողջապահական և կանխազգուշական միջոցներով, առզափուրդին մէջ մաներու թիւը 10,15ն 8,6ի իջևուցած էր (1000ի վրայ), 15 տարուան մէջ է տարի երկարցներով կեանքքի միջին աւելոցութիւնը խսկ ընկերութիւնը, նոյն ժամանակաշրջանին, իր ապահովագրեալներուն մէջ, մաներու թիւը 1000ին 12,5ն 8ի իջևուցած էր, միջին հաշուով 9 տարի աւելի կեանքք պարզուելով ապահովագրեալներուն, որոնց մնձամանութիւնը գործառներ էին, հետեւարար յանախ ենթակայ էին արկածներու և հիւանդութիւններուն:

Այսպէս որ Նեթէ ընկերութիւնը առողջապահական և կանխարգերական ո և է ձեռնարկ բրած չըլլար, 1911ի մաներու համեմատութեան վրայ հիմնաւելով (1000ին՝ 12,5), 1926ին ապահովագրեալներէն 63,330 հոգի աւելի, իսկ 16 տարուան ընթացքին, (1911-1926), 417,628 հոգի աւելի պիտի մեռնէին Առողջապահութեամբ և կանխազգուշական միջոցներով, այդչափ հոգիի կեանքքի խնայուեցաւ, անոնք աւելի երկար ապրեցան, ընկերութիւնը՝ պայմանագրութեամբ որոշուած թուականէն առաջ չվճարեց՝ անոնց ապահովագինները, փոլիսները, հետեւարար շահեցան 1911 - 1926 շրջանին՝ 71,500,000 տոլար, իսկ միայն 1926ին՝ 18,000,000 տոլար:

Կրնաք առարկել որ 1911ի մաներու համեմատութիւնը, պիտական միջոցներով, առզափուրդին մէջ հետզհետէ պակսեցաւ, հետեւարար չէր կրնաք նոյնը մեռալ ապահովագրեալներուն մէջ: Ընդունելով այդ տեսակետը և ապահովագրեալներու մահացութիւնը, 16 տարիներու ընթացքին, հաշելով առզափուրդի ընդհանուուր մահացութեան հետ բազգատամբը, ընկերութիւնը դարձեալ շահած է, այդ շրջանին, 240,744 կեանքքեր, որոնց համար խնայուած ապահովագինները կը բարձրանան 53,000,000 տոլարի: Ընկերութիւնն է որ հաղորդած է այս բոլոր թիւերը:

Ռուբեն ընկերութիւնը, 16 տարուան մէջ, 53 միլիոն տոլարի խնայոգութիւն մը, շահ մը բրած է, հիւանդութեամբ կամ արկածով

մահի մը հետեւանքով ժամանակէն առաջ չստիպուելով զծարել առահովագրական փոլիսներու իսկ այդ խնայողութիւնը կարենալ ընելու համար ծախսած է մօտ 27 միլիոն տոլար: Զուտ շահ՝ մօտ 28 Միլիոն: ՏՈԼԱՐ:

Կարելի՞ է աւելի դրական և շօշափելի կերպով փաստել թէ առողջապահութիւնը, իր զանազան ճիւղերով, շահաբեր գործ մըն և: Շահաբեր՝ ոչ միայն ապահովագրական ընկերութիւններուն, այլ նաև անհատներուն համար՝ որոնք թէ առողջութիւն կը շահին և թէ հիւնդութեան պարագային ծախսուելիք գումարները կը խնայեն, եթէ նկատի չառնենք այն բարոյական հոգեկան շահիրը, որոնք կեանքի մէջ յաջողութեան և երջանկութեան էական պայմաններն են:

Այս թէ ինչու «Յուժանք», զանազան հիւնդութիւններու առթիւ և զանազան ձեւերով, շարունակ կը շեշտէ առողջապահութեան, կանխազգուշութեան և բժշկական պարբերական քննութեան կարեւորութիւնը և կը ջանայ զառնուլ ամէն տեսակէտով շահաբեր՝ եթէ ոչ իրեն, գէթ իր ընթերցողներուն համար: ԲԺ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Ս Ն Ո Ւ Դ Ի Մ Ա Ս Ի Ն

Է.

Այս յօդուածարքին իբրեւ վերջարան, պիտի ներկայացնեմ աղիւսակ մը, ի պէտս բոլոր անոնց, որոնք կ'ուղեն սորվիլ սննդառական թուարանութիւնը, հետեւելով գիտական ու մեթոդիկ պահանջներու, առանց ի զուր սպառելու իրենց ստամեքսին ուժը և քսակին պարունակը:

Կ'ըսէի թէ մեր կողմուածքը կը պահանջէ ամէն օր 2500 - 4000 գոլ, կազմին, կլիմային և աշխատանքին համեմատ, և կենսանիւթեր: Արդ, այս աղիւսակին մէջ գրուած են զանազան սնունդներու աըւած գոլը, պարունակած ճարպը, բնասպիտային նիւթերը և աւելորդ կամ թափուելիք մասը (սակոր, կեղեւ, տերեւ, եւայլն), միշտ 100 կրամի վրայ: Շաքրամածին նիւթերու համեմատութիւնը չէ նշանակուած, բայց գոլը հաշուած է այդ նիւթերն ալ նկատի առնելով: Այնպէս որ առողջապիտական ու տնտեսագիտական եղանակով մը սնանելու համար, կը բաւէ հաշուել գոլը այն միսին կամ բանջարեցնին, զորս գնած էք կամ պիտի գնէք: Զեզի անհրաժեշտ քանակին աւելի գնել, այսպէս կը տեսնէք որ աւելորդ է, ինչպէս կը տեսնէք նաեւ որ, յաճախ աւելի աժան սնունդ մը գնելով կը ստանաք պահանջուած նոյն գոլը, կամ սուզ ուտելիքով մը՝ պէտք եղած սնունդը չէ ստանար: